TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2017. gada 26. janvārī* [i]

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Direktīva 93/13/EEK — Līgumi, kas noslēgti starp komersantiem un patērētājiem — Negodīgi līguma noteikumi — Hipotekārā aizdevuma līgums — Procedūra, vēršot piedziņu uz ķīlas priekšmetu — Noilguma termiņš — Valstu tiesu ierosme — *Res judicata* spēks

Lietā C-421/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Juzgado de Primera Instancia nº2 de Santander* (Santanderas pirmās instances tiesa Nr. 2, Spānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 10. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 10. septembrī, tiesvedībā

***Banco Primus SA***

pret

***Jesús Gutiérrez García.***

TIESA (pirmā palāta) šādā sastāvā:

šādā sastāvā: Tiesas priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], kas pilda pirmās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši M. Bergere [*M. Berger*] (referente), E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], S. Rodins [*S. Rodin*] un F. Biltšens [*F. Biltgen*],

ģenerāladvokāts M. Špunars [*M. Szpunar*]

sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 24. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza

— *Banco Primus SA* vārdā – *E. Vázquez Martín*, *abogado*,

— Spānijas valdības vārdā – *M. J. García-Valdecasas Dorrego*, pārstāve,

— Eiropas Komisijas vārdā – *J. Baquero Cruz* un *M. van Beek*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2016. gada 2. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – spāņu.

## Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Banco Primus SA* un *M. Jesús Gutiérrez García* saistībā ar piedziņas vēršanu uz otrā minētā valdījumā esošo ķīlas priekšmetu, kas tika ieķīlāts *Banco Primus* izsniegtā kredīta nodrošinājumam.

### *Atbilstošie tiesību akti*

*Savienības tiesības*

3 Direktīvas 93/13 preambulas sešpadsmitajā un divdesmit ceturtajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā [..] pārdevēju vai piegādātāju var uzskatīt par godprātīgu, ja tas izturas godīgi un līdzvērtīgi pret otru līguma pusi, kuras likumīgās intereses tam jāņem vērā.”

[..]

tā kā dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos”.

4 Šīs direktīvas 1. panta 1. punktā ir noteikts:

“Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.”

5 Minētās direktīvas 3. panta formulējums ir šāds:

“1. Līguma noteikumu, par kuru nebija [nav bijusi] atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības [labticības prasībai], tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.

2. Noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nebija [nav bijusi] atsevišķas apspriešanās, ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot to saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem.

[..]”

6 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. pantu:

“1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī ar cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.”

7 Šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem."

8 Saskaņā ar minētās direktīvas 7. panta 1. punktu:

"Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos."

*Spānijas tiesību normas*

9 2000. gada 7. janvāra *Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil* (Likums 1/2000 par Civilprocesa kodeksu, 2000. gada 8. janvāra *BOE* Nr. 7, 575. lpp.) tika grozīts ar 2013. gada 14. maija *Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* (Likums 1/2013 par ķīlas devēju aizsardzības stiprināšanas pasākumiem, parādu restrukturizāciju un sociālo īri, 2013. gada 15. maija *BOE* Nr. 116, 36373. lpp.), pēc tam ar 2013. gada 28. jūnija *Real Decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación* (Karaļa dekrētlikums 7/2013 par steidzamiem nodokļu un finanšu pasākumiem un pētījumu, attīstības un inovāciju veicināšanu, 2013. gada 29. jūnija *BOE* Nr. 155, 48767. lpp.), savukārt vēl pēc tam – ar 2014. gada 5. septembra *Real Decreto-ley 11/2014, de medidas urgentes en materia concursal* (Karaļa dekrētlikums 11/2014 par steidzamiem pasākumiem maksātnespējas gadījumā, 2014. gada 6. septembra *BOE* Nr. 217, 69767. lpp.) (turpmāk tekstā – "*LEC*").

10 *LEC* 695. pantā, kas attiecas uz procedūru iebildumu izteikšanai par piedziņas vēršanu uz hipotēku, ir noteikts:

"1. Šajā nodaļā minētajās procedūrās iebildumi pret izpildi, ko iesniedzis parādnieks, tiek pieņemti tikai tad, ja tie ir pamatoti ar kādu no šādiem pamatiem

[..]

4) negodīgs līguma noteikums, kas ir izpildes vai maksājamās summas noteikšanas pamatā.

[..]

4. Nolēmums, ar kuru [..] noraida iebildumus atbilstoši šī panta 1. punkta 4) apakšpunktam, var tikt pārsūdzēts.

Atskaitot šo gadījumu, nolēmumi par šajā pantā minētajiem iebildumiem nav nekādi pārsūdzami un to tiesiskās sekas attiecas tikai un vienīgi uz to izpildes procesu, kurā tie ir pieņemti."

11 Atbilstoši *LEC* 556. panta 1. punktam iebildumi kāda no *LEC* 695. pantā minēto iemeslu dēļ ir jāceļ desmit dienu laikā no rīkojuma par izpildi paziņošanas dienas.

12 Saskaņā ar *LEC* 557. panta 1. punktu, kas attiecas uz procedūru iebildumu izteikšanai par izpildi, kura balstīta uz prettiesiskiem vai patvaļīgiem rīkojumiem:

"Ja izpilde tiek noteikta saskaņā ar rīkojumiem, kas paredzēti 517. panta 2. punkta 4), 5), 6) un 7) apakšpunktā, kā arī saskaņā ar citiem 517. panta 2. punkta 9) apakšpunktā paredzētajiem dokumentiem, kam ir izpildes spēks, parādnieks var pret to iebilst šajā pantā paredzētajā termiņā un kārtībā vienīgi tad, ja tas atsaucas uz vienu no šādiem pamatiem:

[..]

7) dokumentā ir iekļauti negodīgi noteikumi."

13 Saskaņā ar *LEC* 693. panta 2. punktu attiecībā uz parādu, kas maksājami pa daļām, pirmstermiņa samaksu:

"Visu maksājamo summu, ko veido pamatsumma un procenti, aizdevējs var pieprasīt tad, ja ir vienošanās par to, ka tiks veikta pilnīga samaksa gadījumā, ja netiks veikti vismaz trīs ikmēneša maksājumi un parādnieks nebūs izpildījis savu maksājuma pienākumu, vai arī maksājumu skaits būs tāds, ka var uzskatīt, ka parādnieks nav izpildījis savus pienākumus laika posmā, kas atbilst vismaz trīs mēnešiem, un šī vienošanās būs iekļauta dokumentā, ar kuru ir uzlikta hipotēka."

14 Likuma 1/2013 pirmajā pārejas noteikumā ir noteikts:

"Šis likums ir piemērojams tiesas un ārpustiesas izpildes procesiem, kuri, šim likumam stājoties spēkā, attiecas uz piedziņu uz ieķīlātu lietu un kuros vēl nav uzsākta lēmuma par izlikšanu izpildes procedūra."

15 Saskaņā ar minētā likuma ceturto pārejas noteikumu:

"1. Grozījumi, kas ar šo likumu [2000. gada 7. janvāra Likumu 1/2000 par Civilprocesa kodeksu] tiek izdarīti, ir piemērojami tikai izpildes procedūrām, kas jau ir uzsāktas brīdī, kad šie grozījumi stājas spēkā, un tikai attiecībā uz vēl veicamajiem izpildes pasākumiem.

2. Katrā ziņā šā likuma spēkā stāšanās brīdī jau noritošajās izpildes procedūrās, kurās [2000. gada 7. janvāra Likuma 1/2000 par Civilprocesa kodeksu] 556. panta 1. punktā paredzētais desmit dienu termiņš iebildumu celšanai jau ir beidzies, parādnieku rīcībā noteikti ir obligāts viena mēneša termiņš iebildumu celšanai īpašā kārtībā, pamatojoties uz to, ka pastāv jauni iebildumu celšanas pamati, kas paredzēti [2000. gada 7. janvāra Likuma 1/2000 par Civilprocesa kodeksu] 557. panta 1. punkta 7) apakšpunktā un 695. panta 1. punkta 4) apakšpunktā.

Obligātais viena mēneša termiņš ir skaitāms no nākamās dienas pēc šā likuma stāšanās spēkā, un, ja lietas dalībnieki īpašā kārtībā ir cēluši iebildumus, izpildes procedūra tiek apturēta līdz iebildumu izvērtēšanai atbilstoši [2000. gada 7. janvāra Likuma 1/2000 par Civilprocesa kodeksu] 558. un nākamajos pantos, kā arī 695. pantā paredzētajam.

Šis pārejas noteikums ir piemērojams visām izpildes procedūrām, kas nav pabeigtas ar nekustamā īpašuma nodošanu pircēja īpašumā atbilstoši [2000. gada 7. janvāra Likuma 1/2000 par Civilprocesa kodeksu] 675. pantā paredzētajam.

3. Arī noritošajās izpildes procedūrās, kurās šā likuma spēkā stāšanās brīdī jau ir sācies [2000. gada 7. janvāra Likuma 1/2000 par Civilprocesa kodeksu] 556. panta 1. punktā paredzētais desmit dienu iebildumu celšanas termiņš, parādnieku rīcībā ir tāds pats iepriekšējā punktā paredzētais

viena mēneša termiņš, lai celtu iebildumus, pamatojoties uz jebkuru [2000. gada 7. janvāra Likuma 1/2000 par Civilprocesa kodeksu] 557. un 695. pantā paredzēto iebildumu celšanas pamatu.

4. Šā panta 2. un 3. punktā paredzēto termiņu un aprēķina paziņošanas vajadzībām šā noteikuma publicēšana ir uzskatāma par pilnīgu un likumīgu izziņošanu, un nevienā gadījumā šim nolūkam nav jāpieņem īpašs nolēmums.

[..]"

16 Turklāt *LEC* 136. pantā ir paredzēts:

"Ja ir beidzies procesuālās darbības īstenošanai paredzētais termiņš, iestājas noilgums un tiek zaudēta iespēja īstenot attiecīgo darbību. Kad termiņš ir beidzies, sekretārs izdod rīkojumus par piemērojamiem pasākumiem vai informē tiesu, lai tā pieņem attiecīgu nolēmumu."

17 *LEC* 207. panta 3. un 4. punktā ir piebilsts:

"3. Galīgi nolēmumi iegūst *res judicata* spēku un katrā ziņā ir saistoši tiesai, kurā ir notikusi tiesvedība, kuras ietvaros tie ir pieņemti.

4. Nolēmums, kas, beidzoties tā pārsūdzēšanas termiņiem, nav ticis pārsūdzēts, ir galīgs un iegūst *res judicata* spēku, būdams katrā ziņā saistošs tiesai, kurā ir notikusi tiesvedība, kuras ietvaros tas ir pieņemts."

### *Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi*

18 2008. gada 12. jūnijā *Banco Primus* piešķīra *J. Gutiérrez García* aizdevumu, par kuru tika sniegts hipotekārais nodrošinājums, hipotēku uzliekot viņa mājoklim. Šis aizdevums tika piešķirts uz 47 gadiem, un tā samaksa tika sadalīta 564 ikmēneša maksājumos. Pēc septiņiem secīgu maksājumu kavējumiem 2010. gada 23. martā, piemērojot kredītlīguma 6.*bis* punktu, tika izdots paziņojums par pirmstermiņa aizdevuma samaksu. *Banco Primus* pieprasīja samaksāt visu pamatsummu un procentus, nokavējuma procentus, kā arī atlīdzināt dažādus izdevumus. Tā arī uzsāka ieķīlātā nekustamā īpašuma pārdošanu izsolē. Tā kā izsolē 2011. gada 11. janvārī neviens nepiedalījās, iesniedzējtiesa ar 2011. gada 21. marta izpildes lēmumu nekustamo īpašumu piešķīra *Banco Primus* par summu, kas atbilst 50 % no tās vērtības. 2011. gada 6. aprīlī *Banco Primus* pieprasīja uz šo nekustamo īpašumu lietošanas tiesības. Šī lietošanas tiesību piešķiršana tika atlikta trīs secīgu blakusprasību dēļ: blakusprasība, kuras rezultātā tika pieņemts 2013. gada 12. jūnija rīkojums, kurā tika uzskatīts, ka kredītlīguma 6. punkts ir negodīgs noteikums par nokavējuma procentiem. Pieņemot 2014. gada 8. aprīļa lēmumu, tika izbeigta trešā blakus tiesvedība par izlikšanas no mājokļa pasākuma apturēšanu.

19 2014. gada 11. jūnijā *J. Gutiérrez García* iesniedzējtiesā cēla iebildumus pret piedziņas vēršanas uz ķīlas priekšmetu procedūru īpašā kārtībā, atsaucoties uz kredītlīguma 6. punktā ietverto negodīgo noteikumu par nokavējuma procentiem.

20 Pēc šiem iebildumiem iesniedzējtiesa, ar 2014. gada 16. jūnija lēmumu apturējusi izlikšanas procedūru, norādīja, ka šaubas esot par dažu kredītlīguma noteikumu ļaunprātīgo raksturu Direktīvas 93/13 izpratnē, kas nav saistītas ar nokavējuma procentiem, proti:

— 3. punkts par procentiem, kurā ir paredzēts tos aprēķināt, pamatojoties uz formulu, kur atlikusī atmaksājamā summa ar procentiem tiek izdalīta ar dienu skaitu, kas ietilpst finanšu gadā, proti, 360 dienas, un

— 6.*bis* punkts par summas pirmstermiņa atmaksu, saskaņā ar kuru *Banco Primus* var pieprasīt nekavējoties atmaksāt pamatsummu, procentus un dažādus izdevumus, it īpaši, ja nolīgtajā datumā netiek veikts atmaksājamās pamatsummas, procentu vai avansa maksājums.

21 Katrā ziņā, pirmkārt, šī tiesa konstatēja, ka *J. Gutiérrez García* izvirzītie iebildumi ir novēloti un ka tie esot tikuši iesniegti pēc noilguma termiņā beigām, kas noteikts Likuma 1/2013 ceturtajā pārejas noteikumā.

22 Otrkārt, iesniedzējtiesa secināja, ka *LEC* 207. pants, kurā noregulēts princips par *res judicata* spēku, nepieļauj atkārtotu pamatlietā aplūkotā līguma noteikumu negodīguma vērtējumu, jo tā likumība Direktīvas 93/13 kontekstā esot tikusi vērtēta 2013. gada 12. jūnija lēmuma ietvaros, kas ir galīgi stājies spēkā.

23 Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka, pat pieņemot, ka pamatlietā aplūkotā līguma noteikumu 6.*bis* punkts būtu jāatzīst par negodīgu, *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) judikatūra tai aizliedzot šo klauzulu atzīt par spēkā neesošu un no tās atkāpties, jo *Banco Primus* to neesot piemērojusi faktu norises laikā, bet esot pildījusi *LEC* 693. panta 2. punktā noteikto, sagaidot septiņu ikmēneša maksājumu kavējumu, lai pēc tam paziņotu par pirmstermiņa aizdevuma atmaksu.

24 Tādējādi, lai Direktīvas 93/13 kontekstā noteiktu savu pilnvaru tvērumu, iesniedzējtiesa, pirmkārt, šaubās par Likuma 1/2013 ceturtā pārejas noteikuma saderīgumu ar šo direktīvu un, otrkārt, jautā, vai tādā kā pamatlietā aplūkotā kompleksā piedziņas vēršanas uz ķīlas priekšmetu procedūrā ar minēto direktīvu, neraugoties uz *LEC* 207. pantā noteikto, tiek noteikts pienākums pēc savas ierosmes atkārtoti izvērtēt tos līguma noteikumus, kuri jau tika analizēti Direktīvas 93/13 kontekstā lēmumā, kas ir ieguvis *res judicata* spēku. Treškārt, šī tiesa arī vēlas saņemt precizējumus par pamatlietā aplūkotā līguma 3. un 6.*bis* punkta ļaunprātīgā rakstura vērtēšanas kritērijiem un par sekām, kas izriet no šī negodīgā rakstura.

25 Šādos apstākļos *Juzgado de Primera Instancia nº2 de Santander* (Santanderas pirmās instances tiesa Nr. 2) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Likuma 1/2013 ceturtais pārejas noteikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nevar radīt šķērsli patērētāju interešu aizsardzībai?

2) Vai atbilstoši Direktīvai 93/13, it īpaši tās 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam, kuru mērķis ir nodrošināt patērētāju aizsardzību, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus, patērētājam ir atļauts paziņot par negodīgu noteikumu pastāvēšanu pēc termiņa, kas šādam nolūkam ir paredzēts valsts tiesībās, tādējādi, ka valsts tiesai minētie noteikumi ir jāizvērtē?

3) Vai atbilstoši Direktīvai 93/13, it īpaši tās 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam, kuru mērķis ir nodrošināt patērētāju aizsardzību, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus, valsts tiesai pēc savas ierosmes ir jāizvērtē, vai līguma noteikums ir negodīgs, un no tā ir jāizdara attiecīgi secinājumi? Vai tai pēc savas ierosmes ir jāizvērtē noteikums, kuru tā iepriekš bija atteikusies izvērtēt vai arī spriedumā, kas atbilstoši valsts procesuālajām tiesību normām ir kļuvis galīgs, bija atzinusi, ka tas nebija negodīgs?

4) Vai tiesa, kas pārbauda nebūtisku līguma noteikumu negodīgumu, var ņemt vērā kvalitātes/cenas attiecību un atbilstoši kādiem kritērijiem? Vai, veicot pārbaudi, ir jāņem vērā valsts tiesību normās noteiktie cenu ierobežojumi? Vai var būt tā, ka līguma noteikumi, kas, ņemot atsevišķi, ir spēkā esoši, zaudē savu spēku tādēļ, ka darījuma cena izrādās ļoti augsta salīdzinājumā ar parasto tirgus cenu?

5) Vai saistībā ar Direktīvas 93/13 4. pantu ir iespējams ņemt vērā apstākļus, kas radušies pēc līguma noslēgšanas, ja, izvērtējot valsts tiesību normas, tas šķiet vajadzīgs?

6) Vai [*LEC*] 693. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nevar radīt šķērsli patērētāju interešu aizsardzībai?

7) Vai atbilstoši Direktīvai 93/13, it īpaši tās 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam, kuru mērķis ir nodrošināt patērētāju aizsardzību, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus, valsts tiesai, ja tā uzskata, ka noteikums par pirmstermiņa samaksu ir negodīgs, tas ir jāuzskata par neiekļautu līgumā un jānosaka ar to saistītās neatņemamās sekas, tostarp tad, ja pārdevējs vai piegādātājs ir nogaidījis minimālo, valsts tiesību normā noteikto laiku?"

26 Iesniedzējtiesa ir lūgusi Tiesu izskatīt lietu paātrinātā tiesvedībā saskaņā ar Tiesas Reglamenta 105. panta 1. punktu. Šo lūgumu Tiesas priekšsēdētājs noraidīja ar 2014. gada 11. novembra rīkojumu *Banco Primus* (C-421/14, nav publicēts, EU:C:2014:2367), tostarp tādēļ, kā iesniedzējtiesa ar 2014. gada 29. septembra vēstuli bija informējusi Tiesu, ka šī tiesa ir apturējusi izpildes procedūru, pieņemot 2014. gada 16. jūnija lēmumu, un tādējādi *J. Gutiérrez García* nedraud briesmas zaudēt savu mājokli.

## *Par prejudiciālajiem jautājumiem*

### *Par pieņemamību*

27 Savos rakstveida apsvērumos Spānijas valdība apstrīd uzdoto jautājumu pieņemamību, jo Tiesas atbildes iesniedzējtiesai neesot noderīgas, lai rastu risinājumu strīdā, kuru tā izskata. Faktiski piedziņas vēršana uz ķīlas priekšmetu esot galīgi pabeigta un šī tiesa saistībā ar šo vairs nevarot pieņemt nekādus pasākumus, jo tā ir pabeigusi izpildes procedūru, izdodot tādu rīkojumu par parādnieka un iemītnieku izlikšanu no mājokļa, kas 2014. gada 8. aprīlī ir ieguvis *res judicata* spēku.

28 *Banco Primus* skaidri nenorāda uz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamību, taču min analoģiskus argumentus, uz kuriem ir balstīta šī nepieņemamība.

29 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 267. pantā noteiktās procedūras ietvaros, kuras pamatā ir funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, tikai valsts tiesas kompetencē ir konstatēt un novērtēt pamatlietas faktus, kā arī interpretēt un piemērot valsts tiesības. Tāpat vienīgi valsts tiesai, kura iztiesā lietu un kurai jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir jāizvērtē, ņemot vērā lietas īpatnības, gan Tiesai uzdodamo jautājumu nepieciešamība, gan to atbilstība. Tādēļ, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj (spriedums, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 76. punkts un tajā minētā judikatūra).

30 Tādējādi valsts tiesas iesniegto lūgumu Tiesa var noraidīt tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 77. punkts un tajā minētā judikatūra).

31 Tā tas nav šajā gadījumā.

32 Faktiski – kā to savu secinājumu 30. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts – no iesniedzējtiesas iesniegto valsts tiesību aktu formulējuma izriet, ka pamatlietā aplūkotā piedziņas vēršanas pret ķīlas priekšmetu procedūra nav izbeigta un ka tā turpinās tik ilgi, kamēr izpildītājs nav atguvis nekustamo īpašumu, ko savos rakstveida secinājumos apstiprināja Spānijas valdība. Tā Likuma 1/2013 ceturtajā pārejas noteikumā ir paredzēts, ka šis likums "ir piemērojams visām izpildes procedūrām, kas nav pabeigtas ar nekustamā īpašuma nodošanu pircēja īpašumā".

33 Šajos apstākļos un ņemot vērā to, ka Tiesai ir jāsniedz iesniedzējtiesai noderīga atbilde, kas tai ļauj iztiesāt lietu, kura ir tas izskatīšanā (skat. spriedumus, 2000. gada 28. novembris, *Roquette Frères*, C-88/99, EU:C:2000:652, 18. punkts, un 2010. gada 11. marts, *Attanasio Group*, C-384/08, EU:C:2010:133, 19. punkts), Spānijas valdības minētie argumenti nav pamats acīmredzamam faktam, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietā aplūkotā strīda faktisko situāciju vai pamatlietas priekšmetu.

34 Tādējādi un ar nosacījumu, ka katrs no prejudiciālajiem tiek izvērtēts atsevišķi, šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatzīst par pieņemamu.

*Pēc būtības*

*Par pirmo, otro un trešo jautājumu*

35 Uzdodama pirmo, otro un trešo jautājumu, kas jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 6. un 7. pants nepieļauj tādu valsts tiesību normu kā Likuma. 1/2013 ceturtais pārejas noteikums kā strīdīgais pārejas noteikums, saskaņā ar kuru patērētāji, pret kuriem piedziņas vēršanas uz ķīlas priekšmetu procedūra tikusi uzsākta, bet nav tikusi pabeigta pirms šī likuma stāšanās spēkā, var īstenot savas tiesības iebildumu celšanai pret šo piespiedu izpildi, pamatojoties uz to, ka līguma noteikumi ir negodīgi, vien mēneša laikā, sākot no nākamās dienas pēc tās, kad publicēts šis likums. Minētā tiesa arī jautā, vai ar šo direktīvu tai tiek noteikts pēc savas ierosmes izvērtēt līguma noteikumu ļaunprātīgo raksturu, kas jau Direktīvas 93/13 kontekstā ir ticis analizēts galīgā tiesas lēmumā, neraugoties uz valsts procesuālajiem noteikumiem, ar ko tiek īstenots *res judicata* princips.

36 Saistībā ar jautājumu par to, vai Direktīvas 93/13 6. un 7. pants nepieļauj tādu valsts tiesību normu kā Likuma 1/2013 ceturtais pārejas noteikums, ir jāuzsver, ka šo jautājumu Tiesa jau ir izskatījusi un uz to sniegusi apstiprinošu atbildi 2015. gada 29. oktobra spriedumā lietā *BBVA* (C-8/14, EU:C:2015:731).

37 It īpaši no šī sprieduma izriet, ka Likuma 1/2013 ceturtais pārejas noteikums, paredzot, ka patērētājiem, pret kuriem piedziņas vēršanas uz ķīlas priekšmetu procedūra tikusi uzsākta pirms šī likuma stāšanās spēkā un nav tikusi pabeigta šajā datumā, tiek noteikts viena mēneša noilguma termiņš, sākot no nākamās dienas pēc tās, kad publicēts minētais likums, iebildumu celšanai pret piespiedu izpildi, pamatojoties uz to, ka līguma noteikumi, iespējams, ir negodīgi, nav tāds, kas šiem patērētājiem garantētu pilnīgu šo termiņa izmantošanu un tādējādi efektīvu viņu tiesību īstenošanu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 29. oktobris, *BBVA*, C-8/14, EU:C:2015:731, 39. punkts).

38 Turklāt pamatlietā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka 2013. gada 12. jūnija lēmumā, kurš ir kļuvis galīgs, iesniedzējtiesa pamatlietā aplūkoto līgumu jau ir vērtējusi Direktīvas 93/13 kontekstā un nospriedusi, ka tā 6. punkts par nokavējuma procentiem ir negodīgs.

39 Šajā kontekstā iesniedzējtiesa uzdod jautājumu, vai Direktīva 93/13 nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kāda ir *LEC* 207. pants, saskaņā ar kuru ir pēc savas ierosmes aizliegti līguma noteikumi, kuri jau ir tikuši vērtēti tiesvedībā, kas ir noslēgusies ar lēmumu, kam ir *res judicata* spēks.

40 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz domu, ka patērētājs salīdzinājumā ar komersantu ir vājākā pozīcijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni (skat. tostarp spriedumu, 2014. gada 17. jūlijs, *Sánchez Morcillo* un *Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

41 Ņemot vērā šādu vājāku pozīciju, šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi patērētājiem nav saistoši. Tā ir imperatīva norma, kas ir vērsta uz to, lai formālo līdzsvaru, kas līgumā nodibināts starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstātu ar patiesu līdzsvaru, kas var

atjaunot minēto pušu vienlīdzību (it īpaši skat. spriedumus, 2014. gada 17. jūlijs, *Sánchez Morcillo* un *Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 23. punkts, kā arī 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 53. un 55. punkts).

42 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šis noteikums ir jāuzskata par normu, kas ir ekvivalenta valsts normai, kurai valsts tiesību sistēmā ir imperatīvas normas statuss (it īpaši skat. spriedumus, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 51. un 52. punkts, kā arī 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 54. punkts).

43 Šajā ziņā Tiesa jau vairākkārt ir nospriedusi, ka valsts tiesai pēc savas ierosmes ir jāvērtē Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā ietilpstoša līguma noteikuma ļaunprātīgais raksturs un, to veicot, ir jāizlīdzina starp patērētāju un komersantu pastāvošā nelīdzsvarotība, ja tās rīcībā ir vajadzīgais tiesiskais un faktiskais pamatojums (it īpaši skat. spriedumus, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 46. un minētā judikatūra, kā arī 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 58. punkts).

44 Katrā ziņā, kā norādīts šī sprieduma 38. punktā, šajā gadījumā valsts tiesa pamatlietā aplūkoto līgumu jau ir vērtējusi Direktīvas 93/13 kontekstā, kas ir vērtējums, saskaņā ar kuru tā pieņēma lēmumu ar *res judicata* spēku un konstatēja, ka viens no šī līguma noteikumiem ir negodīgs.

45 Šajos apstākļos ir jānosaka, vai prasība aizstāt formālo līdzsvaru, ko līgums nodibina starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību, uzliek iesniedzējtiesai pienākumu pēc savas ierosmes šo līgumu izvērtēt no jauna, neraugoties uz valsts procesuālajām normām, ar kurām tiek īstenots *res judicata* princips.

46 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka *res judicata* princips ir nozīmīgs gan Savienības tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās. Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka, lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumus, kas ir stājušies spēkā pēc tam, kad ir izmantoti pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi vai beigušies šādai pārsūdzībai paredzētie termiņi, vairs nevarētu apstrīdēt (it īpaši skat. spriedumu, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 35. un 36. punkts).

47 Tiesa arī jau ir atzinusi, ka patērētāja aizsardzība nav absolūta. It īpaši tā šajā ziņā ir uzskatījusi, ka Savienības tiesībās valsts tiesai nav uzlikts pienākums nepiemērot valsts procesuālās normas, kas nolēmumam piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas ļautu novērst Direktīvā 93/13 ietvertas tiesību normas – neatkarīgi no tā rakstura – pārkāpumu (it īpaši skat. spriedumus, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 37. punkts, kā arī 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 68. punkts), vismaz valsts tiesībās šai tiesai sabiedriskās kārtības valsts tiesību normu pārkāpuma gadījumā šādas pilnvaras netiek piešķirtas (šajā ziņā skat. spriedumu, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 53. punkts).

48 Turklāt Tiesa jau ir precizējusi, ka saskaņā ar Savienības tiesībām efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips attiecas nevis uz tiesībām piekļūt vairākām tiesu instancēm, bet gan tikai uz tiesībām piekļūt tiesai (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 17. jūlijs, *Sánchez Morcillo* un *Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

49 No iepriekš minētā izriet, ka Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tiek pieļauta tāda valsts tiesību norma, kas izriet no *LEC* 207. panta, ar kuru valsts tiesai tiek aizliegts pēc savas ierosmes atkārtoti izvērtēt ar komersantu noslēgta līguma noteikumu ļaunprātīgo raksturu, ja tā jau ir lēmusi par visu līguma noteikumu likumību šīs direktīvas kontekstā lēmumā, kurš ieguvis *res judicata* spēku, kas savukārt ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

50 Tomēr no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka šajā gadījumā no *LEC* 207. panta izrietošā procesuālā tiesību norma par *res judicata* spēku valsts tiesai aizliedz ne tikai no jauna līguma noteikumu likumību izvērtēt Direktīvas 93/13 gaismā, par ko tā jau ir lēmusi galīgā lēmumā, bet arī vērtēt iespējamo citu šī paša līguma noteikumu iespējami ļaunprātīgo raksturu.

51 No šī sprieduma 40.–43. punkta izrietošajiem principiem izriet, ka valsts tiesību aktos paredzētie nosacījumi, uz kuriem ir atsauce Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā, nevar aizskart tiesību, ko patērētāji atvasina no šīs tiesību normas, būtību – nebūt saistītiem ar noteikumu, kas tiek uzskatīts par negodīgu (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 71. punkts).

52 Pieņemot, ka, ja iepriekšējās strīdīgā līguma pārbaudes laikā, kuras rezultātā ir ticis pieņemts lēmums ar *res judicata* spēku, iesniedzējtiesa ir tikai pēc savas ierosmes Direktīvas 93/13 gaismā vērtējusi vienu vai vairākus šī līguma noteikumus, ar šo direktīvu tādai kā pamatlietā minētajai valsts tiesai, kurā patērētājs regulāri vēršas ar blakusprasību, pēc lietas dalībnieku pieprasījuma vai pēc savas ierosmes tiek uzlikts pienākums vērtēt – tiklīdz šīs tiesas rīcībā ir šim nolūkam vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums – citu minētā līguma noteikumu iespējamo ļaunprātīgo raksturu. Faktiski, ja šādas pārbaudes nav, patērētāja aizsardzība izrādītos nepilnīga un nepietiekama un, pretēji Direktīvas 93/13 7. panta 1. punkta prasībām, nebūtu ne atbilstošs, ne efektīvs līdzeklis šāda veida noteikumu izmantošanas novēršanai (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 60. punkts).

53 Šajā gadījumā Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos trūkstošā precizējuma dēļ iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai 2013. gada 12. jūnija lēmumā, kurš ir kļuvis galīgs, Direktīvas 93/13 kontekstā ir tikuši vērtēti visi pamatlietā minētā līguma noteikumi vai arī tikai tā 6. punkts.

54 Ņemot vērā visus šos elementus uz pirmo, otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka:

— Direktīvas 93/13 6. un 7. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds valsts pārejas noteikums kā Likuma 1/2013 ceturtais pārejas noteikums, saskaņā ar kuru patērētāji, pret kuriem piedziņas vēršanas uz ķīlas priekšmetu procedūra tikusi uzsākta, bet nav tikusi pabeigta pirms šī likuma, kurā šī tiesību norma ietilpst, stāšanās spēkā, var īstenot savas tiesības iebildumu celšanai pret šo piespiedu izpildi, pamatojoties uz to, ka līguma noteikumi ir negodīgi, viena mēneša laikā, sākot no nākamās dienas pēc tās, kad publicēts šis likums;

— Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tiek pieļauta tāda valsts tiesību norma, kas izriet no *LEC* 207. panta, ar kuru valsts tiesai tiek aizliegts pēc savas ierosmes atkārtoti izvērtēt līguma noteikumu ļaunprātīgo raksturu, ja jau par visu šī līguma noteikumu likumību, ņemot vērā direktīvu, ir ticis izlemts lēmumā, kam ir *res judicata* spēks.

Savukārt, ja viens vai vairāki līguma noteikumi, kuru iespējami ļaunprātīgais raksturs vēl nav ticis vērtēts iepriekšējās strīdīgā līguma pārbaudes tiesā laikā, kuras rezultātā ir ticis pieņemts lēmums ar *res judicata* spēku, Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kurā patērētājs regulāri vēršas ar blakusprasību, pēc lietas dalībnieku pieprasījuma vai pēc savas ierosmes ir jāvērtē – tiklīdz šīs tiesas rīcībā ir šim nolūkam vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums – to iespējamais ļaunprātīgais raksturs.

*Par ceturto un piekto jautājumu*

55 Uzdodama ceturto un piekto jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas saņemt precizējumus par vērā ņemamiem kritērijiem saskaņā ar Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktu un 4. pantu, lai izvērtētu tādu kā pamatlietā minēto noteikumu iespējamo ļaunprātīgo raksturu, kuri attiecas uz nokavējuma procentiem un pirmstermiņa līguma izbeigšanu, jo parādnieks noteiktā laikposmā nav izpildījis savas līgumsaistības.

56 Vispirms jāuzsver, ka šie jautājumi šī sprieduma 30. punktā izklāstītās judikatūras kontekstā ir nepieņemami, jo to mērķis ir noteikt, vai valsts tiesa, izvērtējot līguma noteikuma iespējamo ļaunprātīgo raksturu, it īpaši pamatlietā aplūkotā līguma 6.*bis* punktu, var ņemt vērā apstākļus, kas norisinājušies pēc līguma noslēgšanas. Faktiski lēmumā par lūgumu sniegt prejudiciālu jautājumu nav skaidri precizēts, par kādiem apstākļiem, kas iestājušies vēlāk, ir runa. Šajos apstākļos Tiesai nav zināmi faktiskie apstākļi, lai tos izvērtētu, un tādēļ tā nevar iesniedzējtiesai sniegt derīgu atbildi pamatlietā aplūkotā strīda izšķiršanai.

57 Citu ceturtajā un piektajā jautājumā minēto aspektu sakarā ir, pirmkārt, jāprecizē, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesa ir kompetenta interpretēt gan jēdzienu "negodīgs noteikums", kas minēts attiecīgās direktīvas 3. panta 1. punktā, kā arī tās pielikumā, gan arī kritērijus, kurus valsts tiesa var piemērot vai kuri tai ir jāpiemēro līguma noteikuma vērtējumā, ņemot vērā direktīvas normas, ievērojot, ka šai tiesai, ņemot vērā minētos kritērijus, ir jālemj par šī konkrētā līguma noteikuma konkrētu kvalificēšanu, ņemot vērā konkrētā gadījuma apstākļus. No tā izriet, ka Tiesai ir tikai jāsniedz iesniedzējtiesai norādes, kas šai pēdējai ir jāņem vērā, lai novērtētu attiecīgā noteikuma ļaunprātīgo raksturu (skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 66. punkts un tajā minētā judikatūra).

58 Līdz ar to ir jānorāda, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā, kurā ir atsauce uz "labticību" un "ievērojamu nelīdzsvarotību" pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam, tikai abstrakti ir definēti elementi, kuru dēļ individuāli neapspriestu līguma noteikumu var uzskatīt par negodīgu (spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 67. punkts un tajā minētā judikatūra).

59 Tas, vai kāds līguma noteikums rada "ievērojamu nelīdzsvarotību" pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam, ir nosakāms, ņemot vērā tiesību normas, kas atbilstoši valsts tiesībām būtu piemērojamas, ja starp pusēm nebūtu attiecīgas vienošanās. Tikai veicot šādu salīdzinošu analīzi, valsts tiesa varēs izvērtēt, vai un attiecīgā gadījumā – kādā mērā patērētājam, piemērojot līgumu, tiek radīts neizdevīgāks tiesiskais stāvoklis salīdzinājumā ar spēkā esošajos valsts tiesību aktos paredzētajiem noteikumiem. Tāpat tālab būtu jāizvērtē arī tiesiskais stāvoklis, kādā attiecīgais patērētājs atrodas, ņemot vērā valsts tiesiskajā regulējumā paredzētos līdzekļus, kas ir tā rīcībā, lai izbeigtu negodīgo noteikumu izmantošanu (spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 68. punkts).

60 Attiecībā uz to, kādos apstākļos "pretēji prasībai pēc godprātības" rodas šāda nelīdzsvarotība, ir jākonstatē, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 sešpadsmito apsvērumu valsts tiesai šajā ziņā ir jāpārbauda, vai komersants, godīgi un līdzvērtīgi izturoties pret patērētāju, varēja pamatoti pieņemt, ka patērētājs būtu piekritis attiecīgajam noteikumam arī tad, ja tas būtu ticis individuāli apspriests (spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 69. punkts).

61 Turklāt saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 1. punktu līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti (skat. spriedumus, 2009. gada 4. jūnijs, *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, 39. punkts, un 2010. gada 9. novembris, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 42. punkts). No tā izriet, ka šādos apstākļos ir jāizvērtē arī tas, kādas sekas minētajam

noteikumam var būt, ievērojot līgumam piemērojamās tiesības, kas ietver valsts tiesību sistēmas analīzi (spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 71. punkts un tajā minētā judikatūra).

62 Otrkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu noteikumu par līguma galveno priekšmetu vai par cenas un atlīdzības atbilstīgumu, no vienas puses, un sniedzamajiem pakalpojumiem vai piegādājamām precēm, no otras puses, kuri ietilpst ar šo direktīvu noregulētajā jomā, ļaunprātīgais raksturs ir jāvērtē tikai, ciktāl valsts kompetentā tiesa, vērtējot katru gadījumu atsevišķi, uzskata, ka šie noteikumi ir bijuši noformulēti vienkāršā, skaidri saprotamā valodā (šajā ziņā skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 41. punkts, kā arī 2015. gada 9. jūlijs, *Bucura*, C-348/14, EU:C:2015:447, 50. punkts).

63 Tieši šādu apsvērumu gaismā iesniedzējtiesai ir jāvērtē to noteikumu ļaunprātīgais raksturs, uz kuriem ir atsauce ceturtajā un piektajā uzdotajā jautājumā.

64 Pirmkārt, attiecībā uz pamatlietā aplūkotā līguma 3. punktu par likumisko procentu aprēķinu iesniedzējtiesa uzsvēra, ka, lai gan uz to attiecas Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts, šis noteikums neesot noformulēts vienkāršā, skaidri saprotamā valodā šīs tiesību normas izpratnē. Šajos apstākļos – kā to savu secinājumu 61. punktā arī ir norādījis ģenerāladvokāts – šai tiesai ir jāvērtē minētā noteikuma ļaunprātīgais raksturs it īpaši tad, ja ar to tiek radīta nelīdzsvarotība pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu attiecīgajam patērētājam, ņemot vērā šī sprieduma 58.–61. punktā izklāstītos apsvērumus.

65 Iesniedzējtiesai tostarp būs jāsalīdzina šajā noteikumā paredzētais likumisko procentu likmju aprēķina veids un no šīs likmes izrietošā faktiskā summa ar parasti izmantoto aprēķina veidu un procentu likmi, kas noteikta likumā, kā arī ar procentu likmi, kas tika piemērota tirgū dienā, kad pamatlietā aplūkotais līgums tika noslēgts, tādai aizdevuma summai un ilgumam, kas atbilst aplūkotajā aizdevuma līgumā minētajai. It īpaši tai būs jāvērtē, vai tas, ka likumiskie procenti tiek aprēķināti, izmantojot 360 dienu, nevis 365 dienu kalendārā gada metodi, nozīmē, ka 3. punktam piešķir negodīgu raksturu.

66 Otrkārt, runājot par pamatlietā aplūkotā līguma 6.*bis* punktu par līguma pirmstermiņa izbeigšanu parādnieka saistību neievērošanas noteiktā laikposmā dēļ, iesniedzējtiesai tostarp ir jāpārbauda, vai komersantam dotā iespēja pieprasīt visas aizdevuma summas atmaksu ir atkarīga no tā, ka patērētājs nav izpildījis vienu no saviem pienākumiem, kam ir būtiska nozīme attiecīgajās līgumattiecībās, vai šī iespēja ir paredzēta gadījumos, kad šādai līguma neizpildei ir pietiekami nopietns raksturs, ņemot vērā aizdevuma ilgumu un summu, vai šī iespēja ietver atkāpi no vispārīgo tiesību normām attiecīgajā jomā, ja īpašu līgumtiesību normu nav un ja valsts tiesībās ir paredzēti adekvāti un efektīvi līdzekļi, kas ļautu patērētājam, kam tiek piemērots šāds līguma noteikums, novērst šīs aizdevuma atmaksas pieprasīšanas sekas (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 73. punkts).

67 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz ceturto un piekto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts un 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka:

— starp komersantu un patērētāju noslēgta līguma noteikuma iespējami ļaunprātīgā rakstura vērtējums nozīmē noteikt to, vai tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam. Šis vērtējums ir jāveic, ņemot vērā valsts tiesību normas, kas ir piemērojamas, ja nepastāv pušu vienošanās, un tiesiskajā regulējumā paredzētos līdzekļus, kas ir patērētāja rīcībā, lai izbeigtu šāda veida negodīgo noteikumu izmantošanu, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko aplūkotais līgums ir noslēgts, kā arī atsaucoties uz visiem apstākļiem tā slēgšanas brīdī;

— ja iesniedzējtiesa uzskata, ka tāds līguma noteikums, kāds aplūkots pamatlietā par likumisko procentu aprēķina veidu, nav formulēts skaidrā un saprotamā valodā šīs direktīvas 4. panta 2. punkta izpratnē, tādā gadījumā tai ir jāizvērtē, vai šis noteikums ir negodīgs minētās direktīvas

3. panta 1. punktā. Šajā vērtējumā minētajai tiesai tostarp būs jāsalīdzina šajā noteikumā paredzētais likumisko procentu likmju aprēķina veids un no šīs likmes izrietošā faktiskā summa ar parasti izmantoto aprēķina veidu un procentu likmi, kas noteikta likumā, kā arī ar procentu likmi, kas tika piemērota tirgū dienā, kad pamatlietā aplūkotais līgums tika noslēgts, tādai aizdevuma summai un ilgumam, kas atbilst aplūkotajā aizdevuma līgumā minētajai, un,

— runājot par noteikuma par līguma pirmstermiņa izbeigšanu parādnieka saistību neievērošanas noteiktā laikposmā dēļ iespējamo ļaunprātīgo raksturu, šai tiesai tostarp ir jāpārbauda, vai komersanta iespēja pieprasīt visas aizdevuma summas atmaksu ir atkarīga no tā, ka patērētājs nav izpildījis vienu no saviem pienākumiem, kam ir būtiska nozīme attiecīgajās līgumattiecībās, vai šī iespēja ir paredzēta gadījumos, kad šādai līguma neizpildei ir pietiekami nopietns raksturs attiecībā pret aizdevuma ilgumu un summu, vai šī iespēja ietver atkāpi no attiecīgajā jomā piemērojamajām vispārīgo tiesību normām, ja īpašu līgumtiesību normu nav un ja valsts tiesībās ir paredzēti adekvāti un efektīvi līdzekļi, kas ļautu patērētājam, kam tiek piemērots šāds līguma noteikums, novērst šīs aizdevuma atmaksas pieprasīšanas sekas.

*Par sesto un septīto jautājumu*

68 Uzdodama sesto un septīto jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tiesai interpretēt tādu valsts tiesību normu par kredītlīgumu pirmstermiņa izbeigšanu kā *LEC* 693. panta 2. punkts tādējādi, ka valsts tiesai, kura konstatējusi šāda līguma noteikuma ļaunprātīgo raksturu, ir aizliegts to atzīt par spēkā neesošu un no tās atkāpties, ja faktiski komersants to nav piemērojis, bet ir ievērojis šajās valsts tiesību normās izvirzītos nosacījumus.

69 Vispirms jāatgādina, ka, lai gan saskaņā ar šīs direktīvas 1. panta 2. punktu "šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas", pamatlietā aplūkotā līguma 6.*bis* punkts par līguma pirmstermiņa izbeigšanu, uz kuru ir atsauce sestajā un septītajā jautājumā, nav balstīts uz *LEC* 693. panta 2. punkta normām. Šajā noteikumā ir paredzēts, ka aizdevējs var pirms termiņa izbeigt līgumu un pieprasīt tūlītēju aizdevuma pamatsummas, procentu un citu izdevumu atmaksu, ja nolīgtajā datumā netiek veikts atmaksājamās pamatsummas, procentu vai avansa maksājums, nevis – kā paredzēts *LEC* 693. panta 2. punktā – ja maksājumi tiek kavēti trīs mēnešus. Turklāt minētajā noteikumā ir ietvertas frāzes "izņemot likumā noteiktos gadījumos" un "papildu likumā noteiktiem gadījumiem". No šāda noteikuma formulējuma izriet, ka līgumslēdzējas puses nav vēlējušās ierobežot līguma izbeigšanas iemeslu tikai ar *LEC* 693. panta 2. punktā minēto.

70 Tādējādi minētais noteikums ietilpst minētās direktīvas tvērumā (skat. *a contrario* spriedumu, 2014. gada 30. aprīlis, *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, 41. punkts) un valsts tiesai pēc savas ierosmes ir jāvērtē tā iespējamais ļaunprātīgais raksturs (it īpaši skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).

71 Attiecībā uz sekām, kas piešķiramas secinājumam par šāda noteikuma iespējamo ļaunprātīgo raksturu, ir jāatgādina, ka no Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta izriet, ka valsts tiesām ir vienīgi pienākums noraidīt negodīga līguma noteikuma piemērošanu, lai patērētājam neradītu saistošas sekas, bet tām nav tiesību koriģēt tā saturu. Līgumam principā ir jāturpina pastāvēt bez jebkādiem citiem grozījumiem, izņemot negodīgu noteikumu svītrošanu, ciktāl saskaņā ar valsts tiesību normām šāda līguma pastāvēšana ir juridiski iespējama (it īpaši skat. spriedumus, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 65. punkts; 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 57. punkts, kā arī 2015. gada 21. janvāris, *Unicaja Banco* un *Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 un C-487/13, EU:C:2015:21, 28. punkts).

72 Otrkārt, ņemot vērā sabiedrības interešu, uz kurām ir balstīta tādu patērētāju aizsardzība, kuri ir vājākā pozīcijā attiecībā pret komersantiem, raksturu un nozīmi, Direktīvā 93/13, kā izriet no tās 7. panta 1. punkta, lasot to kopā ar direktīvas preambulas divdesmit ceturto apsvērumu, dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt adekvātus un efektīvus līdzekļus, "lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos (it īpaši skat. spriedumus, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 68. punkts, kā arī 2015. gada 21. janvāris, *Unicaja Banco* un *Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 un C-487/13, EU:C:2015:21, 30. punkts).

73 Tāpēc, lai nodrošinātu Direktīvas 93/13 7. panta preventīvu iedarbību, valsts tiesas, kas konstatē negodīga noteikuma šīs direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē esamību, prerogatīva nevar būt atkarīga no tā, vai šis noteikums faktiski tiek vai netiek piemērots. Tiesa jau ir nospriedusi, ka Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja valsts tiesa ir konstatējusi starp patērētāju un komersantu noslēgta līguma noteikuma "negodīgumu" šīs direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē, apstāklis, ka šis noteikums nav ticis izpildīts, pats par sevi nav šķērslis tam, lai valsts tiesa noteiktu visas no minētā noteikuma "negodīguma" izrietošās sekas (šajā ziņā skat. rīkojumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-602/13, nav publicēts, EU:C:2015:397, 50. un 54. punkts).

74 Šajos apstākļos – kā to savu secinājumu 85. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts – tas, ka šajā gadījumā komersants ir rīkojies atbilstīgi *LEC* 693. panta 2. punktam un ir uzsācis piespiedu piedziņas uz ķīlas priekšmetu procedūru tikai pēc septiņiem neveiktiem ikmēneša maksājumiem, nevis – kā paredzēts pamatlietā aplūkotā līguma 6.*bis* punktā – uzreiz pēc katra maksājuma kavējuma, neatbrīvo valsts tiesu no pienākuma izsecināt šī noteikuma iespējami ļaunprātīgo raksturu.

75 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz sesto un septīto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tiesai interpretēt tādu valsts tiesību normu par kredītlīgumu pirmstermiņa izbeigšanu kā *LEC* 693. panta 2. punkts, tāpēc ka valsts tiesai, kura konstatējusi šāda līguma noteikuma ļaunprātīgo raksturu, ir aizliegts to atzīt par spēkā neesošu un no tās atkāpties, ja faktiski komersants to nav piemērojis, bet ir ievērojis šajās valsts tiesību normās izvirzītos nosacījumus.

### *Par tiesāšanās izdevumiem*

76 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

1) **Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. un 7. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds valsts pārejas noteikums kā 2013. gada 14. maija *Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* (Likums 1/2013 par ķīlas devēju aizsardzības stiprināšanas pasākumiem, parādu restrukturizāciju un sociālo īri) ceturtais pārejas noteikums, saskaņā ar kuru patērētāji, pret kuriem piedziņas vēršanas uz ķīlas priekšmetu procedūra tikusi uzsākta, bet nav tikusi pabeigta pirms šī likuma, kurā šī tiesību norma ietilpst, stāšanās spēkā, var īstenot savas tiesības iebildumu celšanai pret šo piespiedu izpildi, pamatojoties uz to, ka līguma noteikumi ir negodīgi, viena mēneša laikā, sākot no nākamās dienas pēc tās, kad publicēts šis likums;**

2) **Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tiek pieļauta valsts tiesību norma, kas izriet no 207. panta 2000. gada 7. janvāra *Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil* (Likums 1/2000 par Civilprocesa kodeksu), kurā grozījumi izdarīti ar 2013. gada 14. maija *Ley 1/2013, de***

**_medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social_ (Likums 1/2013 par ķīlas devēju aizsardzības stiprināšanas pasākumiem, parādu restrukturizāciju un sociālo īri), pēc tam ar 2013. gada 28. jūnija _Real Decreto-ley 7/2013, de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación_ (Karaļa dekrētlikums 7/2013 par steidzamiem nodokļu un finanšu pasākumiem un pētījumu, attīstības un inovāciju veicināšanu), savukārt vēl pēc tam – ar 2014. gada 5. septembra _Real Decreto-ley 11/2014, de medidas urgentes en materia concursal_ (Karaļa dekrētlikums 11/2014 par steidzamiem pasākumiem maksātnespējas gadījumā), ar kuru valsts tiesai tiek aizliegts pēc savas ierosmes atkārtoti izvērtēt līguma noteikumu ļaunprātīgo raksturu, ja tā jau ir lēmusi par visu līguma noteikumu likumību šīs direktīvas kontekstā lēmumā, kas ieguvis _res judicata_ spēku.**

**Savukārt, ja ir viens vai vairāki līguma noteikumi, kuru iespējami ļaunprātīgais raksturs vēl nav ticis vērtēts iepriekšējās strīdīgā līguma pārbaudes tiesā laikā, kuras rezultātā ir ticis pieņemts lēmums ar _res judicata_ spēku, Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kurā patērētājs regulāri vēršas ar blakusprasību, pēc lietas dalībnieku pieprasījuma vai pēc savas ierosmes ir jāvērtē – tiklīdz šīs tiesas rīcībā ir šim nolūkam vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums – to iespējamais ļaunprātīgais raksturs;**

**3) Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts un 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka:**

**— starp komersantu un patērētāju noslēgta līguma noteikuma iespējami ļaunprātīgā rakstura vērtējums nozīmē noteikt, vai tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam. Šis vērtējums ir jāveic, ņemot vērā valsts tiesību normas, kas ir piemērojamas, ja nepastāv pušu vienošanās, un tiesiskajā regulējumā paredzētos līdzekļus, kas ir patērētāja rīcībā, lai izbeigtu šāda veida negodīgo noteikumu izmantošanu, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko aplūkotais līgums ir noslēgts, kā arī atsaucoties uz visiem apstākļiem tā slēgšanas brīdī;**

**— ja iesniedzējtiesa uzskata, ka līguma noteikums, kāds aplūkots pamatlietā par likumisko procentu aprēķina veidu, nav formulēts skaidrā un saprotamā valodā šīs direktīvas 4. panta 2. punkta izpratnē, tādā gadījumā tai ir jāizvērtē, vai šis noteikums ir negodīgs minētās direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē. Šajā vērtējumā minētajai tiesai tostarp ir jāsalīdzina šajā noteikumā paredzētais likumisko procentu likmju aprēķina veids un no šīs likmes izrietošā faktiskā summa ar parasti izmantoto aprēķina veidu un procentu likmi, kas noteikta likumā, kā arī ar procentu likmi, kas tika piemērota tirgū dienā, kad pamatlietā aplūkotais līgums tika noslēgts, tādai aizdevuma summai un ilgumam, kas atbilst aplūkotajā aizdevuma līgumā minētajai, un,**

**— runājot par noteikuma par līguma pirmstermiņa izbeigšanu parādnieka saistību neievērošanas noteiktā laikposmā dēļ iespējamo ļaunprātīgo raksturu, šai tiesai tostarp ir jāpārbauda, vai komersantam dotā iespēja pieprasīt visas aizdevuma summas atmaksu ir atkarīga no tā, ka patērētājs nav izpildījis vienu no saviem pienākumiem, kam ir būtiska nozīme attiecīgajās līgumattiecībās, vai šī iespēja ir paredzēta gadījumos, kad šādai līguma neizpildei ir pietiekami nopietns raksturs attiecībā pret aizdevuma ilgumu un summu, vai šī iespēja ietver atkāpi no attiecīgajā jomā piemērojamajām vispārīgo tiesību normām, vai šī iespēja ietver atkāpi no vispārīgo tiesību normām attiecīgajā jomā, ja īpašu līgumtiesību normu nav un ja valsts tiesībās ir paredzēti adekvāti un efektīvi līdzekļi, kas ļautu patērētājam, kam tiek piemērots šāds līguma noteikums, novērst šīs aizdevuma atmaksas pieprasīšanas sekas;**

**4) Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tiesai interpretēt tādu valsts tiesību normu par kredītlīgumu pirmstermiņa izbeigšanu kā Likuma Nr. 1/2000 693. panta 2. punkts, kurā grozījumi izdarīti ar Likumu Nr. 7/2013, tāpēc ka valsts tiesai, kura konstatējusi šāda līguma noteikuma ļaunprātīgo raksturu, ir aizliegts to atzīt par spēkā neesošu un no tās atkāpties, ja faktiski komersants to nav piemērojis, bet ir ievērojis šajās valsts tiesību normās izvirzītos nosacījumus.**

[Paraksti]

i — Teksta rezolutīvās daļas 2) punktā pēc sākotnējās elektroniskās publikācijas ir veikti valodnieciski labojumi.